

ред, в тому, що засоби, які перераховуються в бюджет різних рівнів в процесі оподаткування прибутку, є джерелом реалізації різних загальнодержавних і місцевих соціальних програм, які забезпечують "виживання" окремих соціально-незахищених членів суспільства. Крім того, ця значення проявляється в задоволенні за рахунок отриманого прибутку підприємства соціальних потреб його персонал. Соціальне значення прибутку проявляється також в тому, що він є джерелом зовнішньої благодійницької діяльності підприємства, спрямованої на фінансування окремих неприбуткових організацій, установ соціальної сфери, наданням матеріальної допомоги окремим категоріям громадян.

Прибуток є основним захисним механізмом, який захищає підприємство від загрози банкрутства. Хоча загроза банкрутства існує і в умовах прибуткової діяльності підприємства, але підприємство набагато швидше виходить з кризового стану при високому потенціалі генерування прибутку. За рахунок капіталізації отриманого прибутку може бути швидко збільшена частка високоліквідних активів, тобто відновлена платоспроможність; збільшена частка власного капіталу при відповідному зниженні обсягу залучених засобів, тобто підвищена фінансова стійкість; сформовані відповідні резервні фінансові фонди.

Характеризуючи значення прибутку в ринковій економіці, необхідно зазначити, що деякі економісти вважають, що таке значення не завжди є позитивним, оскільки окремі види прибутку є джерелом тільки особистого збагачення окремих категорій громадян і не приносять користі для суспільства в цілому. Це стосується таких видів прибутку, як прибуток, отриманий від спекулятивних комерційних операцій, від невинуватено високих цін на товари чи послуги в зв'язку з монопольним становищем на ринку, від "тіньової" діяльності підприємства.

Отже, прибуток як економічний показник дає змогу поєднувати економічні інтереси держави, підприємства, як господарюючого суб'єкта, працівників і власників підприємства. Вирішення цього завдання, насамперед, пов'язане з пропорціями в розподілі та використанні прибутку.

Література

1. **Осипов В.І.** Економіка підприємства: Підручник. – Одеса: Маяк, 2005. – 236 с.
2. **Мазаракі А.А. та ін.** Економіка торговельного підприємства: Підручник для вузів/ Під ред. проф. Н.М. Ушакової. – К.: Хрещатик, 1999. – 426 с.
3. **Іщенко Є.П.** Прибуток як критерій ефективності функціонування підприємства// Економіст, серпень, 2005, №8. – С. 12-14.

УДК 331.2(477)

*Доц. Я.Д. Качмарик, канд. екон. наук;
магістрант О.С. Верецинська – Львівська КА*

ВИТРАТИ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ОПТИМІЗАЦІЇ

Розглянуто питання визначення суті витрат торгівлі та основних шляхів їх оптимізації на прикладі гуртового підприємства філії №7 ТзОВ ТВК "Львівхолод".

*Assoc. prof. Ya.D. Kachmaryk;
undergraduate O.S. Vereschinska – L'viv commercial academy*

Charges of point-of-sale enterprise and ways of their optimization

This article takes determination of essence of charges of trade and basic ways of their optimization for a purpose on the example of herd enterprise of branch №7 ТзОВ ТВК "Львівхолод"

Постановка проблеми. Від уміння передбачати господарську і комерційну ситуацію, виявляти фактори, що впливають на відхилення реальних показників від плану, завчасно приймати заходи щодо регулювання цих відхилень, оптимізації співвідношення витрат та результатів, залежить міра досягнення підприємством його мети і конкурентоспроможності на ринку.

Основним недоліком загальних підходів до акумулювання інформації для аналізу, планування і контролю витрат є існування помилок щодо віднесення окремих видів витрат до тих чи інших статей у складі фінансового обліку. Також необхідно зазначити, що значна частка підприємств облікові процедури здійснюють без використання комп'ютерної техніки. Ці фактори значно впливають на зростання рівня витрат торгівлі.

В умовах ринкових відносин, враховуючи обмеженість різних видів ресурсів, виникає проблема вивчення витрат та їх оптимізації, саме тому тема витрат торгівлі та їх оптимізації є досить актуальною на сьогодні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Істотний вклад у вивчення питань витрат їх планування, аналізу обліку та оптимізації, у період планово-адміністративної економіки, внесено такими відомими економістами, як І.Т. Абдукарімов, Л.І. Кравченко. В умовах ринкової економіки світогляд змінюється і підходи щодо розуміння сутності витрат переосмислюються. Сучасний підхід до розуміння витрат їх планування, аналіз прогнозування та оптимізації описаний у роботах А.А. Мазаракі, Н.М. Ушакової, І.О. Бланка, О.М. Деменіної, Н.В. Шандової та інших іноземних та вітчизняних учених.

Мета статті полягає у визначенні суті витрат торгівлі та основних шляхів їх оптимізації (на прикладі гуртового підприємства філії №7 ТзОВ ТВК "Львівхолод").

Виклад основного матеріалу. Будь-яка діяльність, що здійснюється, супроводжується витратами. Витрати утворюються у процесі формування та використання ресурсів для досягнення місії підприємства.

Отже, витрати торговельного підприємства становлять сукупність затрат живої та уречевленої праці на здійснення процесу реалізації товарів, що виражені в грошовій формі, тобто є за своєю суттю собівартістю послуг торговельного підприємства щодо доведення товарів від виробника до споживача та зміною форм вартості (перетворення товарів на гроші).

Останнім часом все більше уваги приділяється економії та оптимізації поточних витрат торговельного підприємства, оскільки в умовах ринку управління витратами ставить за мету досягнення такої величини, що дасть змогу розширити їх можливості у збільшенні обсягів обігу та прибутку при незалежній якості обслуговування покупців.

Оскільки витрати мають важливе місце у діяльності підприємства, розглянемо їх склад та структуру за допомогою табл. 1.1.

Табл. 1.1. Склад та структура статей операційних витрат Філії №7 ТОВ ТВК "Львівхолод" за 2003-05 рр.

Показники	2003 р.		2004 р.		2005 р.		Відхилення 2005 від 2003 р.	
	сума, тис. грн.	рі- вень, %	сума, тис. грн.	рі- вень, %	сума, тис. грн.	рі- вень, %	у сумі тис. грн.	у рівні, %
1. Оптовий товарообіг, тис. грн.	5730,2	—	10133,5	—	11039,7	—	-13,67	—
2. Витрати на транспортування товарів, тис. грн.	0,3	0,005	2,3	0,023	19,0	0,172	18,7	0,167
3. Витрати на оплату праці, тис. грн.	128,3	2,239	302,2	2,982	287,4	2,603	159,1	0,364
4. Відрахування на соціальні заходи, тис. грн.	55,6	0,970	115,3	1,138	109,7	1,0	54,1	0,030
5. Амортизація основних фондів, тис. грн.	9,5	0,166	60,2	0,594	44,3	0,401	34,8	0,235
6. Витрати на оренду і утримання основних засобів, тис. грн.	16,5	0,288	—	—	—	—	—	—
7. Податки і збори, тис. грн.	21,5	0,375	31,7	0,313	28,4	0,257	6,9	-0,118
8. Інші витрати, тис. грн.	30,5	0,532	159,6	1,575	216,0	1,957	185,5	1,425
9. Всього витрати, тис. грн.	264,1	3,7	671,3	6,6	712,5	6,5	448,4	2,8

У ході господарської діяльності на суму та рівень витрат торгівлі впливають як залежні (внутрішні), так і незалежні (зовнішні) фактори, серед яких обсяг товарообігу, структура товарообігу, склад обігу, ланковість руху товарів; швидкість обігу товарів, рівень продуктивності праці, стан основних фондів, стан фінансових ресурсів, кон'юнктура ринку, зміни у системі оподаткування, роздрібні ціни на товари, тарифи і ставки за послуги, ціни на матеріали і паливо; приймання або передача магазинів, складів та інших організаційно-структурних змін всередині торговельного підприємства. Різні фактори в різних умовах по різному впливають на витрати торговельного підприємства, оскільки цей вплив залежить від специфіки підприємства, його умов роботи і можливостей зменшення витрат сфери торгівлі.

Найбільший рівень витрат (а саме 2.603 %) за наведеними в табл. 1.1 розрахунками займає стаття "витрати на оплату праці", саме тому у цій роботі розглядаються резерви зниження витрат у цій статті.

Матеріальне стимулювання праці задовольняє, насамперед, первинні потреби працівників в їжі, одязі, житлі, навчанні та стажуванні, а також матеріалізовані психологічні: престижне авто, дорогий курорт та ін.

Заробітна плата – це основна форма оплати праці за виконану роботу або наданні послуги згідно з трудовими договорами працівників, зазвичай - конуюваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства.

Заробітна плата є одним з елементів витрат, має свою структуру і утворює фонд оплати праці штатних працівників включає фонд основної заробітної плати, фонд додаткової заробітної плати, заохочувальні та компенсаційні витрати.

Стандарти і якість обслуговування є факторами, які впливають на суму фонду оплати праці, вони визначають ту останню межу витрат торговельного підприємства, нижче якої підприємство не може знизити витрати через специфіку діяльності – обслуговування покупців. Покращення якості обслуговування покупців збільшує витрати, що забезпечують необхідний рівень стандартів обслуговування. Однак наслідком збільшення цих витрат є прискорення обіговості товарів і збільшення товарообігу, що у підсумку призводить до зниження сумарних витрат торговельних підприємств.

Резервами зниження витрат на оплату праці є підвищення продуктивності праці. Резерви підвищення продуктивності праці поділяють на дві групи:

1. резерви зниження трудомісткості за рахунок автоматизації торговельних процесів, вдосконалення організації торгівлі і праці;
2. резерви покращення використання робочого часу за рахунок ліквідації можливих його втрат, підвищення рівня дисциплінованості та відповідальності працівників.

Факторами підвищення продуктивності праці є:

- матеріально-технічні – пов'язані з НТП, тобто застосування ефективної техніки, застосування нових ефективних розробок;
- організаційні – пов'язані з підвищенням рівня концентрації, спеціалізації і кооперування, раціонального розміщення підприємств;
- економічні – пов'язані з впровадженням у діяльність економічних методів управління, вдосконалення ціноутворення, фінансово-кредитного механізму та ін.;
- соціальні – дії, що спрямовані на підвищення мотивації діяльності працюючих у торгівлі та інших сферах суспільного життя.

Всі фактори, які перераховані вище, взаємопов'язані і діють одночасно на зміну фонду оплати праці.

Висновки. На сьогодні важливе значення на Філії №7 ТзОВ ТВК "Львівхолод" приділяють оптимізації витрат торгівлі. Цьому можуть сприяти: наявність їх широкого асортименту реалізованих товарів і різноманітність послуг, активна реклама, високий рівень кваліфікації персоналу, сучасна матеріально-технічна база та інші чинники організованої торгівлі. Але все це впливає на збільшення витрат підприємств. Водночас витрати матеріального характеру за умов енергетичної і фінансової кризи потребують економії, раціоналізації і ресурсозбереження. Тому завжди необхідно пам'ятати, процес управління витратами – це розумний компроміс у господарській діяльності.

Література

1. **Крайник О.П., Клепникова З.В.** Фінансовий менеджмент: Навч. пос. – К.: Дакор, 2000. – 236 с.
2. **Цал-Цалко Ю.С.** Витрати підприємства: Навч. пос. – К.: ЦУЛ, 2002. – 364 с.
3. **Шандова Н.В.** Створення ефективної системи управління витратами підприємства// Фінанси України. – 2003, № 7. – С. 97-101.